

PRVNÍ STRANA

5

Oběžník kolegiální podpory v projektu
Školní čtenářské kluby na 2. stupni ZŠ

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

NOVÁ ŠKOLA, o. p. s.

Každý má právo na plnohodnotné vzdělávání.
Někdo to má ale z různých důvodů těžší...

Čtenářské kluby

„Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

Projekt je financován v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a státním rozpočtem ČR.

Milí přátelé čtení a čtenářů,

číslo První strany, které právě čtete, má ambici zdůraznit jeden ze základních pilířů klubové práce a poskytnout dostatek inspirace pro jeho zdárné uchopení. Tři pilíře čtenářských klubů vyrůstají ze tří základních činností, které každý čtenář přirozeně dělá. Vše začíná fyzickým setkáním s knihou, vzájemným oťukáváním a (slovy pana Fostera o první straně knihy) dokonce sváděním. Ať již je strůjcem setkání sám čtenář, či naše působení coby agentů čtenářské seznamky, činnost se děje, pilíř „odejdi s knihou“ je postaven. Je zde čtenář a kniha, možnost číst. Činností čtenářům nejvíce vlastní je přirozeně pak samotné čtení, to nakonec konstituuje skutečné čtenářství. O tom, jak komplikovaný a křehký je samotný akt čtení, jsme již psali. Příště se chceme zaměřit na dílnu čtení a podrobně se zabývat možnostmi, jak čtení opatrovat, rozvíjet a nakonec i užívat si.

Dnes se soustředíme na činnost zdánlivě méně významnou, v praxi klubů nejvíce opomíjenou, činnost, kterou definuje jeden z pilířů jako „mluv o tom, co čteš“. Hovory o četbě jsou přitom čtenářskou aktivitou s největším sociálním rozměrem - ideální v klubu i při posezení nad kávou. Hovor poskytuje nejen příjemce naší reflexi, důvod k verbalizaci myšlenek a pocitů, které se před chvílí mohly jevit jako slovy neuchopitelné, ale dává i možnost okamžité reakce. Neslouží - neměl by sloužit - jen jako platforma k prezentování vlastní četby, je to komunikace, obousměrný provoz se svou plynulostí i katastrofálními střety. To tvoří jeho dynamiku, prostor k možné interakci myšlenek i emocí, a čím více reakcí, tím lépe.

Všimněte si zajímavého faktu, že čtenářské kluby zdatných čtenářů (vesměs dospělých) naplňují své schůzky téměř výhradně hovory o četbě. Mluvit o tom, co čtete, je vlastně cílem setkání čtenářů, kteří nemají problém s dostupností knih a jejich výběrem a kteří samostatně aktivně čtou. Zároveň je ale pro jejich čtení toto setkání povzbuzením a zdrojem knižních tipů. Provázání tří základních čtenářských činností je stále zřejmé, ač u zdatných čtenářů je naplňování dvou z nich do značné míry odsunuto mimo společné chvíle. V našich klubech podporujeme děti, aby četly, aby odešly s knihou. Nedopřát jim o knihách hovořit by znamenalo nejen zabrzdit zdroj doporučení k četbě a působit k vlastní snaze kontraproduktivně, ale také vzít smysl společenství zdatných čtenářů a odsoudit čtení k individuální až podivínské činnosti. A k čemu pak ta námaha stát se čtenářem?

Milí zdatní čtenáři, přeji vám pěkné počtení a dostatek příležitostí k hovorům o četbě!

*Tereza Nakládalová
metodička projektu*

OBSAH

- strana 5 **Útěcha z literatury aneb povzbuzení z poučení**
Čteme knihu a rádi bychom o ní hovořili...
- strana 7 **Co se děje v projektu?**
Jak probíhají hovory o četbě v
Liberci
Meziměstí
Dubí
Písku
Litvínově
Trochu jiné hovory
on-line z Března
o psaní z Dubí
Děti v klubech očima speciálních pedagogů
CKP Krnov a živá síť až za hranice projektu
- strana 24 **Inspirace z druhé strany**
Soubor nápadů a doporučení k hovorům o četbě od Ireny Polákové
Inspirace jak podnítit hovor o četbě z Března, Teplic a Krnova
- strana 31 **Čtenářské zrcadlo**
Lidé, knihy a čtenářské kostky v kanceláři Nové školy

PRVNÍ STRANA 5

Oběžník kolegiální podpory v projektu
Školní čtenářské kluby na 2. stupni ZŠ

Autorkou obálky je Magdalena Rutová

ÚTĚCHA Z LITERATURY ANEB POVZBUZENÍ Z POUČENÍ

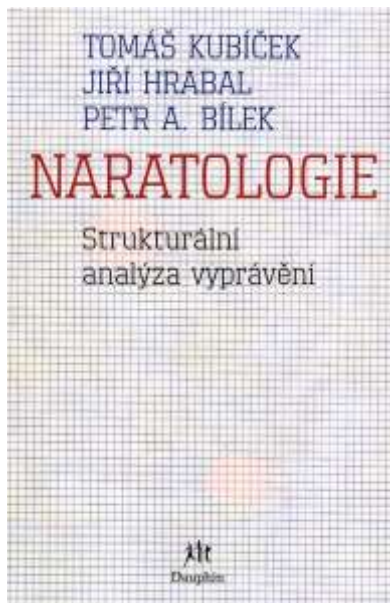
Čteme knihu a rádi bychom o ní hovořili...

„Čteme knihu. Rádi bychom o ní hovořili. Jaký druh faktů tu můžeme sledovat, jaký typ otázek bude vyvolán k životu? Na první pohled narážíme na takovou rozmanitost faktů a problémů, že zapochybujeme o tom, že by tu existoval nějaký řád. Netvařme se však jako neviňátka: diskurz o literatuře se zrodil spolu s literaturou, a spíše než bychom vynalézali nějaký řád, musíme si vybrat z četných možností, jež se nám nabízejí; totiž vybrat si co možná nejméně arbitrárně.“¹

Návrh Tzvetana Todorova by mohl být pro kluby velmi plodný a – jak se v praxi ukazuje – tam, kde je snaha diskurz o literatuře zpřítomnit v pravidelných hovorech o četbě, dochází opravdu k usměrňování těchto hovorů pomocí aspektů, které literatura sama produkuje. Ať už je to fakt, že vzbuzuje emoce, reprezentuje realitu či k ní odkazuje a tím dává čtenářům možnost odezvy na četbu i na realitu samotnou, tak ale i skutečnost, že literatura disponuje jistými strukturálními prvky, kterými je tvořeno například každé vyprávění.

Naratologie jako způsob přemýšlení nad textem může být proto jednou z možností, jak o literatuře hovořit. Příběh a jeho vyprávění pozná každé dítě a všem kulturám napříč dějinami je příběh vlastní.² Hledání kauzalit v naší každodennosti pak svědčí o narativním způsobu myšlení, nad kterým se sotva pozastavíme.³ A ruku na srdce: kvůli čemu čteme především? Není to nakonec příběh a jeho jedinečné vyprávění?

Vybrat si naratologii jako způsob hovoru o četbě nám může přinést nečekanou radost v podobě dalšího prohlubování našich znalostí, radost učit se, a ne jen učit. Naratologie je stále velmi živým proudem literárního (a nejen!) bádání, ač se zdálo, že zkoumání a konstituování jakéhokoliv druhu struktur je dávno za námi. Narativ vzbuzuje velkou pozornost. Pustíte-li se jeho směrem, ať už z důvodu klubových hovorů o četbě, či přemýšlení nad četbou vlastní, naleznete bohaté zdroje studijního materiálu, a to i z národních zdrojů. Češi si v naratologii se světem nezažádají (poslední mezinárodní naratologická konference se konala nedávno v Praze), jedním ze světově uznávaných literárních teoretiků na poli naratologie byl Lubomír Doležel, který loni zemřel. Byl mimo jiné čestným předsedou Brněnského naratologického kroužku, platformy současné, živé a aktivní (jejich webové stránky fanouškům filmových narativů jednoznačně doporučuji).

Naratologie tedy představuje způsob přemýšlení nám vlastní a zároveň s potenciálem hlubšího studia, výzvu k učení. Jedním ze zdrojů studia je kniha vesměs příjemná – čtivá, tenká, srozumitelná – *Naratologie; strukturální analýza vyprávění* autorů Tomáše Kubíčka, Jiřího Hrabala a Petra A. Bílka.⁴ Umožní vám hlouběji prozkoumat základní naratologické kategorie tvořící příběh – událost, prostor a postavu – a taktéž kategorie vlastní vyprávění, tedy čas, vypravěče a tzv. fokalizaci. Podrobnější seznámení se s jednotlivými kategoriemi vám krom jiného pomůže rozšířit repertoár otázek k hovorům o četbě a propojit jednotlivé aspekty vyprávění v jeden smysluplný celek – vyprávěný příběh. Naratologické kategorie jsou navíc pro děti lehce uchopitelné (snad jen problematika fokalizace je mírně komplikovaná). Jak už bylo ře-

čeno, naše myšlení k narativním scénářům včetně všech jejich kategorií inklinuje, k propojení narativních kategorií s osobním prožíváním je proto pouhý krůček, přičemž hovor o četbě rozhodně nemusí být akademický.

Knihou *Naratologie; strukturální analýza vyprávění* vám například umožní podívat se na prostor příběhu perspektivou mapy a cesty, nadhledu a vhledu, nakreslit si – byť jen v hlavě – mapu fikčního světa a pak se po ní v příběhu pohybovat. Dobrodružství může být stejné jako v životě – tahle cesta je užší, než jsme čekali, kopec větší, most vloni spadl, ty domečky pod strání jsou plné lidožroutů. Sdílet překvapení, která nám četba poskytla jen na poli prostoru, vydá na dlouhý, ale usměrněný hovor, který zpětně prohlubuje porozumění příběhu a literatuře obecně. Nedávno jsme se čtvrtáky a páťáky jedné vesnické školy debatovali, nakolik je prostor jejich příběhu v přirozeném (v realitě možném) souladu s jeho událostmi a postavami, kde vzbuzuje zvědavost a udivení a kde vyloženě rozpor. Děti nakonec spontánně definovaly, že toto třídění v podstatě odkazuje k žánrům. Hovořit s tak malými dětmi a používat zasvěceně otázky na naratologické kategorie nebylo vůbec nepřirozené a tato edukační událost dle mne zcela korespondovala s prostředím i postavami :-).

Používat naratologické kategorie přináší ještě jedno pozitivum: dovednost uchopit příběh také produktivně – vyprávět, psát. V mnohých klubech se to děje a my rádi o této skutečnosti referujeme. Hovory o četbě využívající sem tam naratologického pohledu na knížky, o nichž je řeč, vybavují děti také pisatelskými nástroji, které pak s radostí použijí. Naratologické kategorie nezůstávají tedy pouhými nástroji analýzy textů, i když tyto nástroje vlastnit a ovládat je už samo o sobě velkou výhrou! A už vůbec bychom nemohli říct, že jsou pouhými neplodnými usměrňovači jedné z „povinných“ klubových aktivit.

-tn-

¹ TODOROV, Tzvetan. *Poetika prózy*. Přeložil Jiří PELÁN, Libuše VALENTOVÁ. Praha: Triáda, 2000. Paprsek (Triáda). ISBN 80-86138-27-5., s. 23

² KYLOUŠEK, Petr. *Znak, struktura, vyprávění: výbor z prací francouzského strukturalismu*. Brno: Host, 2002. Strukturalistická knihovna. ISBN 80-7294-016-3.

³ KAHNEMAN, Daniel. *Myšlení: rychlé a pomalé*. V Brně: Jan Melvil, 2012. Pod povrchem. ISBN 978-80-87270-42-4

⁴ KUBÍČEK, Tomáš, JIŘÍ HRABAL a PETR A. BÍLEK. *Naratologie: strukturální analýza vyprávění*. V Praze: Dauphin, 2013. ISBN 978-80-7272-592-2

CO SE DĚJE V PROJEKTU?

Nedávný nový nákup knih značně rozšířil klubové knihovničky a možná i díky novým knihám vznikají hovory o četbě zcela spontánně. Zařídit, aby se sdílení domácí četby stalo pravidelnou a přitom příjemnou součástí opravdu každé klubové schůzky, vám mohou pomoci zkušenosti z klubů, kde se v tomto směru daří.

Čtenářské křeslo v libereckém klubu

Na začátku každého klubu máme čtenářské křeslo (křeslo pro hosta, koutek s knihou). Jedno z klubových dětí představuje svou knihu - ať už dočtenou, či přečtenou alespoň částečně (cca do poloviny). V hlavě už děti mají určitou strukturu - autor, ilustrace, název knihy, počet stran, žánr, kde a kdy se děj odehrává, (hlavní) postavy a jejich stručná charakteristika, stručný děj (bez rozuzlení), citace (zajímavá) + proč sis vybral tuto ukázkou, názor na knihu a bodové hodnocení (0-10). Poté se ostatní děti doptávají, na co chtějí. A otázky padají často věru zajímavé. Máme na flipu jména dětí a prezentují knížky postupně tak, jak jdou po sobě. Když se stane, že někdo zapomene nebo onemocní, vždycky se najde minimálně jeden náhradník, který rád „zaskočí“. Už několikrát se nám stalo, že si na základě této prezentace knihu přečetli i jiní členové klubu - že by fungovalo vrstevnické doporučování? Jeli-kož mám děcka zároveň i na češtinu a i tam preferuji referáty o knize, klubové děti těm ostatním tak trošku „otevřely oči“. A spousta těchto nečtenářů a čtyř

kařů dokáže o knize mluvit jako jedničkář, a to nemluvím o kladení otázek. Takže to opravdu funguje.

Veronika Lacmanová

Manažerka ČK v ZŠ Švermova Liberci

Foto Ondřej Polák

Rozhovor o (pře)čtených knihách

v Meziměstí

Na samém počátku jsme se setkávali s tím, že děti, pokud měly vyprávět o přečtené knize, tak buď zdlouhavě pře-
vyprávěly obsah knihy, nebo stroze řekly, že se jim kniha líbila, protože byla hezká. Chtěli jsme se tomuto vyhnout, neboť zdlouhavý obsah knihy spíše každého od čtení odradil a druhá odpověď zase nikoho k přečtení knihy nenalákala.

Nicméně je to velká sláva (zvláště v dnešní době), když někdo přečte knihu, a myslíme si, že takový jedinec by si v našem klubu měl „užít svoji chvíli slávy“, neboť něco dokázal. Rozhodli jsme se ho tedy zahrnout „palbou otázek“, na jejichž základě jsme si udělali obraz o přečtené knize.

Protože se děti zpočátku neuměly ptát, objevovaly se pouze otázky typu: „Jak se ti kniha líbila? O čem byla?“ A tak jsme si připravili otázky do obálky s názvem Přečtená kniha a umístili je na viditelném místě v našem klubu. Použili jsme otázky, které jsme našli v palubním deníku, a postupně přidávali další. Otázky jsme napsali na proužky papíru, na každém proužku byla jedna otázka. Aby nikdo nezahálel, každý si vylosoval jednu otázku, kterou položil kamarádovi, jenž přečetl knihu. Opakovali jsme několikrát, postupně jsme přidávali nové zajímavé otázky, které vymýšlely samy děti. Často jsme také zařazovali místo otázek čtenářské kostky, které jsou vlastně na stejném principu, nicméně děti rády střídají činnosti. Brzy jsme zjistili, že obálku nemusíme vůbec otevírat, neboť si otázky všichni pamatují a vybírají si skutečně ty, které je zajímají, a s přehledem je po-

kládají. Dokonce se někteří snaží vymýšlet zajímavější otázky.

Často nikdo nepřečetl žádnou knihu. V tom případě jsme zmíněné otázky mírně upravili a použili je k rozhovoru o rozečtených knihách. Každý si připravil jednu otázku pro nějakého kamaráda a položil mu ji, ten se zase ptal dalšího, a tak měl každý možnost sdělit nám nějakou novou informaci o své knize. Považujeme za důležité nejen otázky dávat, ale i naslouchat odpovědím. Proto jsme se po aktivitě ještě ptali, co nám dnes kdo prozradil o své knize.

Jindy jsme zase vybrali pouze jednu společnou otázku, kterou jsme položili na začátku rozhovoru o domácí četbě. Děti měly vytvořit dvojice, vzájemně si sdělit odpovědi a potom při společném sdílení říci, co jim odpověděl jejich kamarád. Toto je náročné ještě v tom, že spousta dětí najednou začala cítit zodpovědnost za to, aby opravdu nezapomněly říci vše, co jim kamarád vypravoval. Někdy jsme dětem ponechali možnost vybrat si kamaráda podle své chuti, jindy jsme požádali, aby se dnes domluvili s kamarádem, s kterým si ještě ve dvojicích nepovídali. Nemusím připomínat, že jsme se s Martinem všeho účastnili také.

Seznam možných otázek k četbě:

- Splnila kniha tvé očekávání?
- Komu by se kniha mohla líbit?
- Jak ses cítil, když jsi knihu dočetl?
- Je v knize nějaká nezapomenutelná scéna?
- Změnil jsi po přečtení knihy názor na nějaký problém?
- Které problémy řešil (řeší) hrdina příběhu? Co bys mu poradil? Vyřešily se jeho problémy? Jak?

- Vtáhla tě kniha do děje hned, nebo to bylo pozvolné?
- Co si myslíš o obalu knihy a grafickém zpracování?
- Proč sis ke čtení vybral tuto knihu?
- Souvisí příběh nějak s tvým životem?
- Co máš společného s hrdinou příběhu? V čem se naopak lišíte?
- Měnily se tvé pocity během čtení této knihy?
- Doporučil bys knihu někomu dalšímu?
- Ke které postavě sis vytvořil nejsilnější vztah? Proč?
- Kdo se ti nelíbil? Proč?
- Kterou myšlenku, událost by sis uložil do truhly s pokladem?
- Kdyby ses mohl potkat s postavou z knihy, která by to byla? Proč? Na co by ses jí zeptal?
- Vyber událost (myšlenku) v knize, kterou považuješ za dobrou, a jinou, která je podle tebe špatná.
- Vyber postavu příběhu a uveď tři důvody, proč je ti postava sympatická.
- Kdyby ses stal součástí příběhu, co bys změnil?
- Najdi pět klíčových slov, která charakterizují knihu.
- Vyber si jednu postavu z knihy. Co bys jí daroval? Proč?
- O čem přemýšlí postava z knihy? Jaké si může klást otázky?
- Kterou postavu bys pokáral za nevhodné chování? Proč?
- Prošel hrdina příběhu nějakým vývojem? Došel k nějakému poznání?
- Co bys vzkázal autorovi knihy?
- Bylo v knize něco, co tě rozčilovalo?
- Zasmál ses něčemu?
- Vytvoř pětilístek na přečtenou knihu.

Monika a Martin Slavíkovi
manažeri ČK v Meziměstí

Zkušenosti z Dubí

V úvodní části našich schůzek čtenářského klubu si vždy povídáme o tom, co jsme během týdne přečetli. Většinou se snažíme vymyslet nějakou zajímavou aktivitu, díky níž by děti představily knihy, které čtou. Velmi dobrou zkušenost máme s kartičkami z hry „Dixit“, kterou jedna

z manažerek vlastní. Na začátku klubu sedíme všichni v kruhu, na zemi jsou vykládány tyto kartičky a máme za úkol najít vhodný obrázek (jeden či dva), který nám evokuje něco z našich čtených knih. Následné diskuze jsou vždy velmi povedené. Pokud kartičky nemáme, pracujeme třeba jen s vytištěnými slovy (radost, pláč, smutek, překvapení....) a děláme s nimi úplně to stejné. Děti tato aktivita velmi baví, vždy se rozprávají a poté bez problémů spolupracují při dalších činnostech.

Adéla Hufová,, Markéta Vágnerová, manažerky ČK Dubí

Foto archiv ČK Dubí

Jihočeské hovory o domácí četbě

Dobrý den. Vítáme vás. Jak jste se měli? Jaký jste měli týden? Co pěkného jste četli? ... tak takhle nějak začíná každé setkání čtenářského klubu na Tylovce v Písku. Scházíme se v pátek, jak říkají děti, je to taková hezká tečka za tím celým pracovním týdnem. Usedáme do kroužku, někdo na židličku, někdo na zem, jak je každému pohodlné, jen ten kroužek zachováváme, abychom na sebe viděli. Doprostřed na talířky sušenky a do ruky každému knihu, o které chceme ostatním povědět.

Já vám povím, co se mi tenhle týden stalo, to nebudete věřit, začíná většinou upovídaná Nati zvesela. Debata začíná o úplně jiných věcech, než jsou knihy, ale děti to ze sebe chtějí dostat. Necháme je bouřit a chrlit zážitky,

veselé i smutné, necháme je dostat ze sebe všechno, co mají zrovna na srdci. Postupně, zlehýnka, něžně vyhlídáme správnou chvíli a začneme je směřovat ke knihám. Většinou se toho chopí jedna z nás - vstoupí do debaty se svým zážitkem a stočí povídání ke knize, kterou má v ruce. Pak se přidávají děti, pozorně posloucháme, co nám chce každý

povědět, vyptáváme se na podrobnosti o knize, když někdo nechce mluvit, ne nutíme ho. Děti z nás musí cítit opravdový zájem o ně a o jejich četbu...

Samovolně a přirozeně nám v průběhu fungování čtenářského klubu vzniklo několik pravidel, která se snažíme dodržovat:

Čteme své knihy, i ty dětské. Ty své „dospělácké“ dětem nosíme také ukázat a povídáme o nich. Děti vidí, že čtení není naše práce, ale že nás opravdu baví.

Foto Eva Bělinová

Čteme i dětské knihy a vyprávíme o nich dětem. Vidí, že jsme na stejné lodi. Půjčujeme si knihy od dětí, vyptáváme se na podrobnosti, hodně je baví diskutovat o tom, co se líbilo jim a co mně (nám).

Vybíráme z klubových knih. Zjistily jsme, že je to pro děti hodně motivující, když zjistí, že četly stejnou knihu.

Vymysleli jsme společně čtenářskou výzvu našeho klubu. Zamlouváme si knihy, které budeme číst. Kdo přečte, přinese knihu do klubu a poví o ní ostatním to, co uzná sám za důležité. Někdo vypráví děj, někdo přinese obrázek a prostě nám ho ukáže. Někdo převypráví jen to, co se mu líbilo. Někdo vypráví o postavách... je to na dětech. Za každou přečtenou knihu si každý vybere dárek.

Své knihy doporučujeme ostatním. Každý na konci svého povídání přemýšlí, komu z klubu by knihu doporučil a proč. Když mi nějaké dítě doporučí nějakou knihu, je to pro mě závazek a vím, že ji do příštího klubu musím minimálně začít číst, lépe přečíst ji celou. Děti vidí, že je bereme jako parťáky, že jsme opravdu na jedné lodi.

Když se to stane, přiznám se, že jsem v týdnu skoro (vůbec) nečetla, protože jsem měla moc práce, nebylo mi dobře nebo jsem prostě neměla chuť – děti se přiznávají taky, vidí, že jsme na tom stejně, nestydí se pak říct, jak je to s jejich čtením doopravdy. Oceníme i to, když čtou jen v dílnách čtení ve škole nebo v klubu.

Když se mi nějaká kniha nelíbí, přinesu ji také. Řeknu, proč se mi nelíbí. Chci-li ji odložit, vzdávám-li to, přiznám se dětem.

Nehodnotíme, jen chválíme a povzbuzujeme.

Když povídáme o knihách, vytáhne Jitka svůj seznam a zapisuje si do něj knížky, o kterých děti vypráví. Když jsme v pololetí vydávaly dětem certifikáty čtenáře, moc nám pomohl. Každému dítěti jsme do našeho osobního

vzkazu na certifikátu napsaly, kolik toho začal číst a kolik toho dočetl. Děti kulily oči.

Děláme všechno jako naše děti. S nimi čteme, povídáme, svěřujeme se, vyprávíme, při dílnách čtení plníme stejné úkoly, při čtenářských minilekcích také.

Foto Ondřej Polák

Naše špatné nálady a smutky necháváme za dveřmi knihovny, a tak jsou páteční kluby opravdu sladká tečka za tím naším pracovním týdnem.

Martina Pobříslová
Manažerka ČK v ZŠ Tylova v Písku

Tak trochu jiné klubové hovory...

Čtenářský klub v Březně „hovoří“ o knihách a četbě i mimo klub. Členové a manažerky za tímto účelem používají aplikaci Whatsapp. Manažerka klubu Nikola Hobrlantová nám zprostředkovala malé nahlédnutí do jejich komunikace.

Nikola Hobrlantová:

Tak schvalne, ceho si na knize vsimnete...

14.02.18, 18:50 - +420 604 xxx 004: Je Velká

14.02.18, 18:50 - Nikola Hobrlantová: Dalsi

14.02.18, 18:51 - +420 736 xxx 047: Jsou tam mašinky

14.02.18, 18:51 - +420 604 xxx 004: Je pro deti

14.02.18, 18:52 - +420 736 xxx 047: Ja nevím

14.02.18, 18:52 - +420 604 xxx 004: Je pro kluky

14.02.18, 18:52 - Nikola Hobrlantová: Daaal

14.02.18, 18:53 - +420 736 xxx 047: Ja nevím

14.02.18, 18:54 - ZSB Lucka: A já vím!!! ☐

14.02.18, 18:54 - +420 604 xxx 004: Co paní učitelko ☐

14.02.18, 18:54 - Nikola Hobrlantová: Nech je chvíli trapit

14.02.18, 18:54 - +420 736 xxx 047: Ne☐

14.02.18, 18:54 - +420 604 xxx 004: Je obrázkova

14.02.18, 18:54 - Nikola Hobrlantová: Prectene si vsechno

14.02.18, 18:54 - ZSB Lucka: Jasný... nepovím☐

14.02.18, 18:55 - Nikola Hobrlantová: Kdo na to prijde do stredy, dostane odmenu

14.02.18, 18:55 - +420 736 xxx 047: Je tam bestseler

14.02.18, 18:55 - ZSB Lucka: ☐

14.02.18, 18:55 - +420 604 xxx 004: To Vidim taky ale v překladači mi to nic neříká

14.02.18, 18:56 - +420 604 xxx 004: Je nejprodávanější

14.02.18, 18:57 - Nikola Hobrlantová: Jaks to poznala?

14.02.18, 18:57 - +420 604 xxx 004: Já na to přišla?

14.02.18, 18:57 - Nikola Hobrlantová: Jj. Mas odmenu

14.02.18, 18:57 - +420 736 xxx 047: Ne☐

14.02.18, 18:58 - +420 604 xxx 004: Ju Děkuji

14.02.18, 18:58 - Nikola Hobrlantová: Je to presne, jak jsme se bavili, ze lipnou na knihu bestseller, aby se lepe prodavala

14.02.18, 18:58 - +420 604 xxx 004: Ahaa

14.02.18, 18:58 - +420 736 xxx 047: A jo

14.02.18, 19:00 - Nikola Hobrlantová:
Najdete doma stejne oznacene knihy

14.02.18, 19:00 - +420 736 xxx 047:
14.02.18, 19:01 - +420 736 xxx 047: Mámký knížka ma
14.02.18, 19:02 - +420 604 xxx 004: Nenajdu
14.02.18, 19:02 - +420 736 xxx 047: Ja mam
14.02.18, 19:02 - Nikola Hobrlantová: Pujci mi tu knihu mamka, prosim?
14.02.18, 19:04 - Nikola Hobrlantová: Gabco, jako ze nemate nebo nechces?
14.02.18, 19:04 - +420 604 xxx 004: Nemáme
14.02.18, 19:04 - Nikola Hobrlantová: Urcite?
14.02.18, 19:05 - +420 604 xxx 004: Urcite naprosto
14.02.18, 19:05 - +420 736 xxx 047: Pani učitelko mamka vám puci tu knížku
14.02.18, 19:05 - Nikola Hobrlantová: Dobre Gabco
14.02.18, 19:06 - Nikola Hobrlantová: Kajo velice dekuji mamince
14.02.18, 19:14 - +420 736 xxx 047: Ale oni jsou ti bestseller i ve stříbrném
14.02.18, 19:14 - ZSB Lucka: Jj☺
14.02.18, 19:27 - Nikola Hobrlantová: Neni na to prave oficialni znacka. Jen reklamni trik
14.02.18, 19:27 - +420 736 xxx 047: Aha

28.02.18, 19:27 - Nikola Hobrlantová: <https://www.cbdb.cz/kniha-843-rbitov-zviratek-pet-sematary>

:

28.02.18, 19:33 - +420 736 xxx 047: to by se možná líbilo paní učitelce řehakove
28.02.18, 19:41 - Krutsky: Mám nápad na čk.
28.02.18, 19:42 - +420 604 xxx 004: Jaky?
28.02.18, 19:42 - Nikola Hobrlantová: Povidej
28.02.18, 19:45 - Krutsky: Co takhle kdyby si každý vybral jeden serial, film, knížku atd. a sám by sy o tom napsal vlastní. Třeba popis postav, děj, monstra nebo třeba vymyslel vlastní obsah k tématu, a měl by na to celý rok.
28.02.18, 19:47 - Krutsky: S ilustrací.
28.02.18, 19:49 - +420 736 xxx 047: Ja to dobrý nápad
28.02.18, 19:55 - ZSB Lucka: Ad Kuba: Dobrý☺
Ad Kája: Ano, líbí☺

Čtenářský klub v Dubí je mimo jiné zajímavý tím, že jej navštěvuje několik dětí, které rády a aktivně píší. Jejich texty jste mohli číst v minulém čísle První strany. S autorem knihy Šimonem Oborníkem a spoluautorem Mírou Králíčkem hovořila o jejich knize Markéta Vágnerová, manažerka klubu.

MV: Šimone a Míro, víme o vás, že společně píšete knihu.

Š: Ano, spolu s Mírou Králíčkem vymýšlíme knihu. Moje maminka ji přepisuje.

MV: Jak a kdy tento nápad vznikl?

Š: Už před několika lety, během cesty z výletu. Koupil jsem si tam blok, Míra si ke mně přisedl, začali jsme se o tom bavit a tak to vzniklo. Já jsem začal psát a Míra se přidal.

MV: Vaši knihu znám, čteme si z ní i na klubových setkáních. Přesto – mohli byste ji představit?

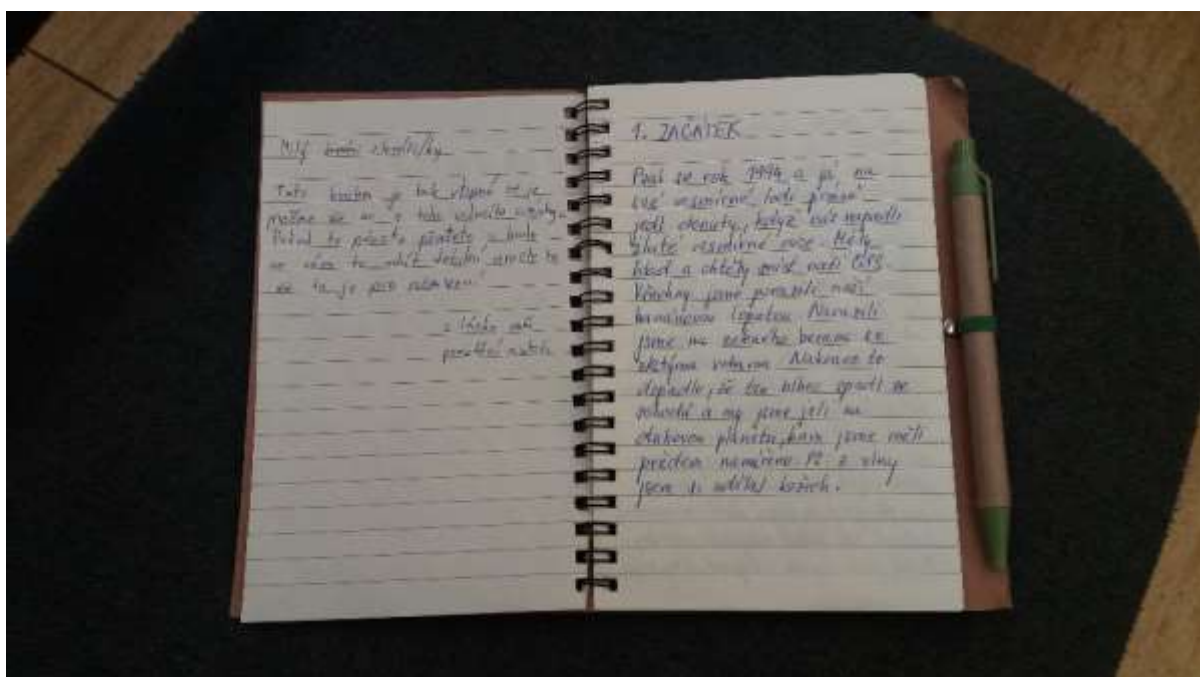
Š, M: Jmenuje se Dobrodružství kapitána Nutely. Knihu píšeme pro pobavení, není myšlena vážně.

MV: Jak vznikají jednotlivé kapitoly?

Š: Nápady vznikají hned, ale zpracováváme je dlouho, dávejte si na nich záležet.

M: Moc nás to baví. Určitě budeme pokračovat.

MV: To se budu těšit na pokračování. A nejen já. Děkuji za rozhovor.

Lucie Hofmannová, taktéž z Dubí, které v minulém čísle vyšla povídka *Knihovna*, nás kromě zajímavých pohledů na vlastní čtení a psaní může inspirovat i k tomu, co je možné udělat, když nemáme pro své hovory o četbě „partnera na úrovni“. Na otázky nejen odpovídala, ale také si je sama pokládala. Napsat interview o četbě a třeba i psaní – ať už sami, ale třeba i ve dvojici - by mohla být plodná aktivita pro klubovou schůzku, kde se tvůrčí psaní objeví docela nenápadně.

Jaký typ literatury máš nejraději?

Nejraději mám asi svědectví z druhé světové války. Nejvíce se mi zatím líbila kniha „Dívčí orchestr“ od Fanii Fénelonové, ale už dlouho se těším na Deník Anny Frankové.

Jaký typ literatury naopak moc nečteš?

Moc nečtu sci-fi, fantasy nebo pohádky. Neříkám, že každá kniha tohoto žánru je automaticky špatná, ale většina mi prostě moc nesedí. Také moc nečtu detektivky nebo příběhy o zvířatech.

Jaký žánr příběhů tvoříš nejraději?

No, to není tak, že by mě bavilo tvořit jen ten jeden určitý žánr, ale jen ten mi jde. Ráda bych napsala třeba i něco romantického nebo humorného, ale mně jdou psát prostě jen katastrofy nebo příběhy s otevřeným koncem...

Kde bereš inspiraci?

No tak to je taky dost zajímavá otázka. Obvykle řeknu jen: „Prostě píšu...“, ale to lidem většinou nestačí. Ono to jde dost vidět na jejich zklamaném nebo nechápavém výrazu. Nejspíš čekají, že jim budu vyprávět dlouhý příběh o tom, jak získávám inspiraci, ale tak to prostě není. Mám jednoduše obrovskou fantazii, takže prakticky neustále vymýšlím různé příběhy. Takže ano, prostě píšu...

Jak dlouho už píšeš?

Už hodně dlouho. Doteď máme doma mnou popsané papíry, kde jsou různé příběhy, básničky nebo dokonce i písničky (které jsou fakt strašné).

Je těžké vymyslet rýmy do básní?

No tak občas ano. V takovou chvíli se většinou obrátím na mé kamarády nebo to prostě odložím a později to třeba dopíšu.

Do čeho si to zapisuješ?

Heh, no zapisuji si to do obyčejného sešitu, který jsem nazvala „Všehochuť“.

Proč Všehochuť?

Protože je tam jednoduše všechno. Od textů mých oblíbených písní přes kresby až po básně a příběhy. Vlastně mám dvě Všehochuti. Jedna je 'oficiální', tam jsou jen příběhy a básně. Potom je tu druhá, a tam je prostě všechno.

Čtenářský klub v Dubí

Kdo chodí do čtenářských klubů: cílová skupina očima speciálních pedagogů

Zbyněk Němec, garant speciálních pedagogů našeho projektu, analyzoval data ze zápisů všech speciálních pedagogů a nastínil doporučení pro práci s dětmi z projektové cílové skupiny, kterou primárně chceme podpořit.

Cílová skupina projektu & proč jí chceme podrobněji popsat

Cílová skupina projektu čtenářských klubů na 2. stupni základních škol je od počátku na základě výzvy MŠMT definována jako žáci „ze socioekonomicky znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí“. Definice ministerstva školství uvedená v projektové výzvě je sice podrobnější, zároveň ale stále dost obecná na to, abychom dále mohli přemýšlet nad tím, co si

pod takovým pojmem „socioekonomicky znevýhodněné a kulturně odlišné prostředí“ vlastně představit. Proto jedním z úkolů speciálních pedagogů v projektu je sledovat, jak je cílová skupina projektu v jednotlivých čtenářských klubech naplňována a na základě jakých faktorů se žáci do cílové skupiny projektu řadí. Toto sledování není samoučelné a neslouží jen projektové administrativě – předpokládá se, že zařazení žáků do cílové skupiny vyplývá z pojmenování specifických aspektů jejich sociálního zázemí a/nebo potřeb a že nám takové pojmenování pomáhá dále přemýšlet nad vhodnými postupy a strategiemi, které nám pomohou povzbudit u těchto žáků jejich zájem o čtení a čtenářství a vhodně reagovat na jejich potřeby.

Kdo chodí do čtenářských klubů v našem projektu?

Následující charakteristika žáků z cílové skupiny projektu – žáků, kteří navštěvovali čtenářské kluby v našem projektu ve školním roce 2016/2017 – vychází z rozboru zpráv osmi speciálních pedagogů, kteří popsali žáky čtenářských klubů odehrávajících se ve 27 základních školách v různých krajích ČR. Speciální pedagogové při svých popisech žáků vycházeli z vlastního pozorování i z dat získaných rozhovory s učiteli škol a s dalšími pracovníky čtenářských klubů; do cílové skupiny zařadili 205 žáků.¹

Způsob tvorby kategorií byl deskriptivní – speciální pedagogové neměli při psaní svých zpráv žádné kategorie k dispozici předem, tedy charakteristiky žáků vytvářeli a definovali na základě vlastního úsudku. Kategorie tak byly vytvořeny až v průběhu analýzy, na základě definic používaných ve zprávách. Uváděné kategorie nejsou výlučné – v některých případech je tedy týž žák řazen do dvou kategorií, do kterých ale současně patří.

Jako hlavní kategorie byly definovány čtyři následující etiologické faktory znevýhodnění:

Nepříznivá situace v rodině byla identifikována jako zcela nejfrekventovanější původce znevýhodnění, objevující se u více než sedmi desítek žáků, následovala *nedostatečná připravenost ke školnímu vzdělávání* u více než šedesáti žáků, až jako třetí nejčastější byla zmiňována *odlišná národnostní nebo etnická příslušnost* šedesáti žáků a „jen“ u dvaceti pěti byly důvodem znevýhodnění *odlišné životní podmínky*.

Tab. 1 Hlavní kategorie – etiologické faktory znevýhodnění

<i>Důvod</i>	<i>Četnost</i>
Nepříznivá situace v rodině	77x
Nedostatečná připravenost ke školnímu vzdělávání	67x
Odlišná národnostní nebo etnická příslušnost	60x
Odlišné životní podmínky	25x

Žáci s nepříznivou situací v rodině

tvorili v loňském školním roce tu nejfrekventovanější skupinu žáků z cílové skupiny projektu čtenářských klubů. Samotná nepříznivá situace v rodině byla dána primárně (v 70 případech) nefunkčními nebo chybějícími vztahy s rodiči – šlo o děti z neúplných rodin (39x), s rozvedenými rodiči (19x), s problematickými vztahy v rodině (8x) nebo v péči prarodičů (7x). Až v druhé řadě (v sedmi případech) byla nepříznivá situace v rodině způsobena socioekonomickým znevýhodněním – chudobou.

Nedostatečná připravenost ke školnímu vzdělávání

byla druhým nejčastěji identifikovaným důvodem znevýhodnění žáků ve čtenářských klubech. U významného množství žáků (v 63 případech) šlo o vliv málo podnětného rodinného prostředí, ve kterém rodiče nepodporují své děti ve vzdělávání a nespolupracují se školou. Podstatně méně často (jen ve 4 případech) označili speciální pedagogové projektu jako příčinu nízké úrovně připravenosti žáků ke vzdělávání nedostatečnou znalost vyučovacího jazyka.

Odlišnou národnostní nebo etnickou příslušnost

konstatovali speciální pedagogové projektu jako důvod znevýhodnění u šesti desítek žáků v klubech, přičemž v nadpoloviční většině (33 případů) se jednalo o žáky romského původu. Ve 27 případech se pak jednalo o žáky z jiných národnostních menšin nebo z rodin cizinců – konkrétně šlo o 5 žáků vietnamského původu, 4 žáky z Ukrajiny, 2 žáky ze Slovenska, po jednom žákovi z Barmy, Turecka, Kazachstánu, Sýrie, USA a Moldávie; 10 žáků pocházelo ze smíšených manželství (2x česko – ukrajinské, 2x česko – italské, po jednom žákovi česko-slovenské, česko-africké, česko-anglické, česko-maďarské, rumunsko-slovenské, mongolsko-romské).

Odlišné životní podmínky

byly důvodem znevýhodnění u dvaceti pěti žáků. Většina – konkrétně devatenáct – z těchto žáků žila mimo původní rodinu (14 žáků v ústavní péči v dětských domovech, 3 v pěstounské péči a 2 v adoptivní rodině); dalších šest žáků žilo sice ve své původní rodině, ale v prostředí sociálně vyloučené lokality.

Jak (můžeme) na tato zjištění reagovat?

Způsobů, jak reagovat na charakteristiku cílové skupiny žáků a na jejich specifické potřeby je mnoho, řadu z nich známe a na další přicházíme průběžně s rostoucím počtem klubových setkání. Na základě uvedeného popisu etiologických faktorů znevýhodnění žáků z cílové skupiny by se nabízelo ke zvážení např.:

1. Nejvíce zastoupenou skupinu žáků ve čtenářských klubech tvoří děti z neúplných rodin nebo rodin s problematickými vztahy. Protože víme, že jedním z pramenů čtenářské motivace je možnost identifikovat se s protagonisty příběhu a hledat v jejich rozhodnutích možnosti řešení vlastních životních situací, mohlo by být u této části cílové skupiny projektu vhodné častější zapojení knižních titulů tematizujících právě problematické vztahy v rodině (z klubových knih např. *Julie mezi slovy* od P. Dvořákové ad.).

2. Druhou nejfrekventovanější skupinou žáků ve čtenářských klubech jsou žáci, jejichž nedostatečná příprava na školní vzdělávání je dána nízkou podporou ze strany rodičů a absencí spolupráce mezi rodiči a školou. To je jistě pochopitelné – čtenářské kluby do určité míry suplují chybějící podporu rodiny v oblasti dětského čtenářství. Mohly by ale čtenářské kluby hrát roli i při zlepšování kontaktu mezi školou a rodinou? V některých čtenářských klubech se již dříve podařilo zapojit rodiče, do budoucna by ale tato úloha klubů mohla být dále posilována – nejsnazší cesta by zde mohla vést přes děti – např. by děti z klubů mohly dostat za úkol zjistit od rodičů, jestli měli někdy v dětství nějakou oblíbenou knihu a případně jaká to byla; v rodinách, kde nechtou rodiče dětem, by mohly mít děti za úkol číst rodičům apod.

3. Necelou třetinu žáků cílové skupiny ve čtenářských klubech tvoří žáci pocházející z etnických nebo národnostních menšin, žáci, jejichž kultura bývá – jak víme z příkladů z praxe – ve školním kurikulu zpravidla opomenuta. Jednou z možností, jak podpořit práci těchto žáků v klubech, je zapojení čtenářských motivů pocházející z dané kultury. Překvapivě snazší toto může být u žáků z méně frekventovaných menšin (a, pravda, spíše mladšího školního věku), např. u žáků ukrajinského původu (pohádková kniha *Pomsta Oleksy Dobuše*) nebo vietnamského původu (pohádky z knihy *Dračí král*). Složitější je situace romských žáků, kterých je sice mezi menšinami zdaleka nejvíce, ovšem chybí dostatek literatury vhodné pro danou věkovou kategorii – zároveň by ale tento nedostatek mohl být argumentem pro povzbuzení vlastní tvorby žáků, jak fantazijních příběhů, tak i třeba zaznamenávání reálných skutečností (lze i zapojit rodiče nebo prarodiče – zadat žákům, aby zjistili, jestli někdo z jejich rodiny zná nějaký tradiční romský/

vietnamský/ ukrajinský nebo jiný příběh a pokud ano, tak aby ho zapsali a pak, pokud by chtěli, i přečetli ostatním v klubu).²

4. Přibližně desetina žáků z cílové skupiny čtenářských klubů žije mimo svou původní rodinu, v ústavních zařízeních nebo v rodinách „náhradních“ – obdobně jako u žáků s problematickými vztahy v rodině i pro tuto skupinu by bylo možné zapojit knihy tematizující takovou životní situaci (a tudíž nabízející určitý terapeutický potenciál). Z klubových knih to může být např. *Gorila a já* od F. Nilsson, z dalších knih z veřejných knihoven třeba *Ema a kouzelná kniha* od P. Braunové ad.

Je samozřejmé, že není možné vždy a za všech okolností reagovat na specifika a potřeby všech žáků z cílové skupiny, věřím ale, že je dobře, když o specifických problémech (a z nich vyplývajících potencionálních potřebách) víme a snažíme se je alespoň občas tam, kde to jde, v práci čtenářských klubů zohlednit.

Pokud máte s výše uvedenými nápady už vlastní zkušenosti nebo se třeba teprve chystáte některý nápad využít, event. vás napadá ještě jiný postup, jak na potřeby cílové skupiny reagovat, budu rád, když se mi ozvete na adresu

zbynek.nemec@novaskolaops.cz

Přeji hodně úspěchů ve vaší čtenářské práci!

Foto Ondřej Polák

¹Nejde o finální počet žáků z cílové skupiny v projektu – v některých klubech se žáci obměňují a postupem času přicházejí žáci noví, postupně tak žáků z cílové skupiny přibývá.

²Inspirativní je v tomto směru studie L. Wiltse, která popsala projekt podobné autentické vlastní tvorby u žáků pocházejících z domorodých obyvatel Kanady – o studii jsem psal v novém *Dopisu v lahvi* (pro pražské čtenářské kluby, 1. pololetí 2017) s. 16 – 22 – je dostupný zde <http://new.ctenarskekluby.cz/co-nabizime/dopisy-v-lahvi>

Centra kolegiální podpory jsou místa, kde předáváme své zkušenosti dále. Centrum v Krnově nabylo ještě dalšího významu - odstartovalo intenzivní spolupráci dvou škol.

Projekt čtenářských klubů na druhém stupni základních škol má neplánovaný dopad i na nezapojené školy. Neformální spolupráci navázala Základní škola Hlučín - Rovniny se Základní školou Janáčkovo náměstí v Krnově. Obě by si vzájemně mohly předat užitečné zkušenosti.

Nejprve krnovský ředitel Karel Handlíř navštívil hlučínskou školu spolu se svými zástupkyněmi. Rovninské vedení jim představilo svou koncepci strategického řízení školy a práci jednotlivých autonomních týmů, které ji naplňují. Protože byl zrovna čtvrtek, mohli krnovští na vlastní oči vidět dopad práce týmu, jenž buduje "ducha školy" - posiluje pocit sounáležitosti se školou. Rovniny byly prozářeny žlutými tričky s logem školy - nosí je každý čtvrtek všichni zaměstnanci i někteří žáci.

22. 3. 2018 se vydala do Krnova výprava z Hlučina, byli v ní všichni učitelé prvního stupně a češtináři.

Samozřejmě nechyběl ředitel Miroslav Vsetečka. Cílem bylo poznat systém podpory rozvoje čtenářských dovedností na ZŠ Janáčkovo náměstí. Po prohlídce školy představily vedoucí krnovského CKP - Marcela Rychtová a Magdaléna Handlířová - ukázkou toho, jak takové CKP funguje. Po prezentaci, jež návštěvníky provedla jednotlivými kroky,

kteří škola zrealizovala pro podporu čtenářství, obě lektorky s nadšením sobě vlastním vtáhly všechny účastníky do čtenářských aktivit. Vše ukončily výzvou k účasti na dalších akcích CKP. Zpětná vazba hlučínských účastníků byla velmi kladná - pozitivní přístup lektorek a smysluplné a zajímavé metody všechny nadchly. Přidanou hodnotou určitě je i navázaná spolupráce obou ředitelů - každá škola má svá specifika, jež překračují úroveň běžných základních škol. Jejich vzájemné sdílení může obě školy velmi obohatit a ještě více posunout.

Jarmila Polomská

Regionální koordinátorka pro Krnov a Bruntál

Foto Ondřej Polák

INSPIRACE Z DRUHÉ STRANY

Mluv o tom, co čteš – tipy, jak oživit sdílení četby a vrstevnické doporučování

Obecně se má za to, a podporuje to i řada výzkumů, že vrstevnické doporučování je velmi účinný způsob, jak pomáhat rozšiřovat čtenářská teritoria.

Způsobů, jak si doporučovat knihy a hovořit o domácí četbě, je celá řada. „Sdílecí kroužek“ je nejjednodušší metoda, není ale nutné dávat slovo všem dětem. Ve vstupním kroužku mohou hovořit jen ti, kteří přečetli knihu, nebo naopak ti, kteří četli, ale kniha se jim nelíbila. Mohou mluvit jen vylosování, rozpočítání speciálním knižním rozpočítávadlem, které jste si sami vymysleli.

Pro hovory o četbě je možné využívat čtenářské kostky. Děti nemluví pouze o tom, co doma četly, ale odpovídají na otázku, kterou si „hodily“ na kostce. Pro vstupní kruh je také možné využít to, že v klubu jsou vedoucí dvě. Děti je možné si rozdělit na dvě půlky, podle různých klíčů. Např. v jedné skupině zůstanou ty, které doma četly a kniha se jim líbila, v druhé ty, které se k četbě nedostaly, či se jim kniha nelíbila...

Hovory o domácí četbě podporují v dětech názor, že čtení je normální a není to jen školní aktivita, ale něco, co je běžné dělat i doma. Proto je velmi důležité, aby se hovoru o knize účastnily i manažerky – i ony hovoří o tom, co čtou. Tj. nemusejí uvádět dětskou literaturu, ale tu kterou skutečně čtou ve svém volném čase. Níže je uvedeno několik postupů, které mohou hovory o četbě oživit, zpestřit, případně jim dát řád. Mnohé z nich vycházejí právě ze „sdílecího kroužku“.

Možné způsoby hovoru o domácí četbě

Čtenářské křeslo – v čtenářském klubu je nachystáno křeslo, usedne v něm žák, který se při posledním klubovém setkání přihlásil. Následně hovoří o knize, kterou četl. Přečte i úryvek.

Do křesla může usednout i žák, který se přihlásí přímo při setkání, nicméně v tom případě je obtížné vybrat vhodný úryvek.

Variace na čtenářské křeslo „horké křeslo“ – žák, který usedne do horkého křesla, čeká na otázky a snaží se je zodpovědět. Je dobré, pokud ví předem, že do křesla usedne. Přichází připraven. Může si ale samozřejmě vytáhnout divokou kartu. Pokud se ostatní ostýchají ptát, mohou si hodit kostkou. V křesle se střídají pouze ti, kteří knihu přečetli. Výjimečně (kvůli nedostatku času) se může prostřídat i více žáků.

Žák může také hovořit za vybranou postavu. Tj. mluví v první osobě, nejprve se jako postava představí. Ostatní mu kladou jakékoliv otázky.

Den opuštěných knih – Na začátku setkání hovoří ti žáci, kteří svou knihu nedočetli, zkusí i přečíst tu část, kde skončili. Snaží se zformulovat, proč knihu nedočetli. Je možné vytvořit i nástěnku, kam žáci budou názvy takových knih zapisovat. Případně tam napíšou své vzkazy knize (Anno Karenino, je mi to líto, ale zatím Tě nedočtu. Moc nechápu příběh Kitty, navíc už vím, jak dopadneš. Stoletý staříku, neměla jsem na Tebe chodit do kina. Teď už mě v čtené podobě nebavíš. Vtipy už znám.)

Čtenářský strom – z každé knihy, kterou žáci přečtou, vypíšou jeden úryvek „na list“, na druhou stranu napíší jméno autora a název knihy a pověsí ho na strom. Na začátku klubového setkání žáci v kroužku přečtou svůj úryvek a zmíní, z jaké knihy pochází.

Čtenářské překvapení – žák, který přečte knihu, ji vloží do putovního obalu (např. do dárkové tašky) a při vstupním kroužku řekne, že přečetl tuto knihu a chtěl by ji doporučit např. Oldovi a řekne proč. Dárkový balíček pak předá, bude-li „obdarované“ dítě chtít, může si pak knihu půjčit a přečíst.

Knihy - tulačka – výše zmíněnou aktivitu lze dělat i putovně – manažerka klubu začne a knihu „daruje“ některému z dětí, následně, až ji přečte, ji dítě zase může „darovat“ někomu jinému. Takových putovních knih může být několik.

Čtenářská záložka – Žáci si přinesou knihy, které čtou doma/přečetli je. Vyberou zajímavé místo a záložkou ho založí. Na záložku napíšou např.: „Přečti si druhý odstavec. Mně přišel hodně legrační. Petr“. Knihu vystaví na určené místo. Následně si žáci vyberou z vystavených knih a přečtou si doporučenou část. Na záložku pak napíšou, zda je úryvek zaujal, či nikoliv. Vzkaz píše přímo čtenáři. Záložku je možné používat opakovaně.

Čtenářské zápisníky – na konci čtenářských zápisníků je formulář k zápisu knih, které si žáci chtějí přečíst. Při sdílení četby mohou mít žáci zápisník otevřený, a pokud je kniha zaujme, zapíšou si titul. Při individuálním hovoru o četbě při vrácení knih se manažer klubu může ptát i na to, co má dítě zapsáno, tj. co si plánuje přečíst, zda to přečetlo... Krom toho, že si děti vedou záznamy o tom, je zaujalo, vidí, že se manažer klubu zajímá o jejich vlastní četbu.

Dopis poštou – vyzvěte žáky ke hře: každý si vyzvedne obálku se známkou, vylošuje si jednu adresu spolužáka, a jemu napíše krátký dopis, v němž mu doporučí knihu (čtenář by ji měl mít přečtenou). Jméno vylošovaného uchovají v tajnosti.

Při dalším klubovém setkání děti hovoří o tom, co jim bylo doporučeno. Zároveň si prohlížejí obálky knih, resp. knihy samotné, případně se čtenáře doptávají. Poslání

poštou je pro děti neobvyklé, spjaté s tajemstvím..., napětím...

Čtenářský plakát – děti vytvoří koláž jako upoutávku na knihu, která se jim líbila. Následně plakáty vystaví.

Knihy knih - vytvořte si nástěnku, kam nalepíte sešity (ručně dělané, případě tenké koupené A5, barevně obalené) – dobrodružné knihy, zábavné knihy, smutné knihy, poučné knihy, nedočené knihy.... Děti do sešitků zapisují přečtené/nedočené knihy. Mohou také vybrat jakoukoliv větu, případně dopsat komentář.

První věta – na vyhrazené místo napište první větu knihy, které se Vám a Vaším žákům líbí. Bude zajímavé sledovat, že někde tvoří první větu jen jedno slovo...

Knižní alfabox – vytvořte si klasický alfabox, tj. vytvořte abecední tabulku. Pokud dítě přečte nějakou knihu, napiše ji pod začáteční písmeno. Na začátku setkání se můžete ptát, kdo přečetl jakou knihu...resp. kdo může doplnit alfabox.

Čtenářské karty – pokud děti nepoužívají poslední stránky v čtenářském zápisníku (seznam knih, které si chtějí přečíst), mohou si vytvořit vlastní čtenářský list, seznam knih, které je zaujaly a chtějí si přečíst. List si mohou připravit na začátku školního roku. Může mít podobu knížečky a děti si ho mohou nechávat v klubové místnosti či si ho nosit domů. Používají ho, když ostatní mluví o četbě, nebo když se sami rozhodují, co číst při dílně čtení.

Přečetl jsem první – vytvořte nástěnku z obálek nových/ doporučených klubových knih. Každé dítě, které knihu přečte, napiše pod obálku své jméno. Hovořte s dětmi o tom, co na nástěnku zapisují. Aktivita slouží k doporučování knih manažerem a současně k doporučování si knih navzájem mezi dětmi z klubu i těmi, které nechodí.

Irena Poláková
odborná garantka projektu

Foto Ondřej Polák

Mapa čtenáře

Na začátku projektu jsme přemýšleli, jak sledovat, které knihy si děti půjčují, jak dlouho je čtou a zda se jim líbily. Zkoušeli jsme zavést čtenářské karty, k nimž ale mají děti z vyučování nechuť.

Převzali jsme motiv námořníků, který se objevuje v projektu, a vytvořili mapu čtenářů. Skládá se z výchozího bodu - pevniny - a širého moře, kterým proplovají lodě čtenářů, jež doputují buď k ostrovu LÍBÍ, nebo NELÍBÍ.

Na počátku byla čtenářská lekce, ve které jsme použili knihu o námořnících. Potom si žáci podle návodu vytvořili svoji vlastní loďku. Vysvětlili jsme jim pravidla, že do každé loďky vloží jeden poklad - knihu, kterou začali číst. Lodě i poklady musí řádně označit. S tímto pokladem doplují na dva ostrovy. Pokud se jim kniha bude líbit, tak na zelený, a pokud ne, tak na černý.

Uběhla spousta klubů a postupně jsme museli upravovat pravidla. Například jsme zavedli možnost, že žáci knihu nepřečtou. Pak svůj poklad potopí v moři. Upravili jsme pohybování po mapě. Původně jsme sledovali měsíc, tj. každý klub se žák posunul o jeden provázek připevněný k mapě. Nyní sledujeme období, které se shoduje s monitorovací zprávou projektu. Zjednodušili jsme si tak práci, kdy nám stačí posbírat poklady a z nich se dozvíme, kdo kterou knihu přečetl.

Mapě se věnujeme vždy na začátku klubového setkání. Každý žák si okomentuje svou loďku - co čte, zda přečetl či ne a proč a zda se mu kniha líbí nebo nelíbí a proč. Sdílíme tímto svou čtenářskou snahu.

Nikola Hobrlantová, a Lucie Řeháková
Manažerky ČK Březno

Čtenářská nástěnka teplického klubu

Naše nástěnka v Teplicích není jen tak obyčejná nástěnka: barevná škála 5 listů A4 s hvězdičkami a s lístky s hodnocením knih. Všichni se do hodnocení zapojují, tedy děti i dospělí. A kde se tento nápad u nás vzal? Na podzimním regionálním sdílení klubové práce s kolegyněmi z Dubí a Litvínova Hanka a Kamila hovořily o doporučení knížek a o stromu přečtených knížek.

Osobně se mi tento nápad zalíbil, protože když to jde děvčatům v Litvínově, musí to jít i nám. S Pavlem jsme se shodli, že bychom rádi něco podobného. Popřemýšleli jsme, jakým způsobem bychom mohli zážitky z přečtených knih doporučovat. Rozmýšleli jsme, jak na *to*, jak *to* pojmout, kam *to* v knihovně napasovat, kam by se *to* vešlo. Chtěli jsme *to* hned vyzkoušet od ledna 2018. No, vyšlo z toho následující: na stěnu jedné z dřevěných knihovniček jsme s dětmi přilepili barevné papíry, každý list reprezentuje počet hvězdiček 5 - 1, čím více hvězdiček, tím lepší hodnocení. Knihy doporučujeme na malých barevných post-itech, které průběžně doplňujeme.

Samy děti přijdou před zahájením schůzky a vyžádají si post-ity, aby mohly doporučit knihu, kterou přečetly, a s chutí lístek na nástěnku nalepit. Někdy až v průběhu rozhovorů o domácí četbě děti napadne, že by stálo za to knížku zapsat na nástěnku. Není neobvyklé, že se nám sejdou hodnocení stejné knihy od dvou nebo i tří čtenářů v průběhu jednoho časového období. Častokrát se stane, že si dítě chce půjčit nějakou knihu a než si ji vezme domů, podívá se na stěnu s doporučením, zda už knížku někdo četl. A hlavně s jakým hodnocením. A co vy, ostatní kluboví vedoucí a manažeři - manažerky? Máte nějaký prima způsob doporučování a hodnocení knih?

Ludmila Hrubá
Manažerka ČK v Teplících

Foto archiv ČK Teplice

Knihy čtené i ty ještě nečtené

V Krnově se stalo tradicí již tradicí zařazovat v rámci úvodní aktivity krátkou upoutávku na knihy, které by děti mohly zajímat - manažeři je vybírají z klubové knihovničky i z městské knihovny.

V krnovském čtenářském klubu a celkově i při práci v knihovně nás baví doporučovat knihy netradiční formou, nejlépe tak, že se děti s knihou seznámí samy. Osvědčily se nám hry s knihami:

- Děti si vybraly 5 knih z knihovničky a musely vytvořit příběh, ve kterém zaznívala slova z názvů jednotlivých knih.
- Děti si vybraly každé jednu knihu a seznámily se s její obálkou. Na jejím základě se snažily poznat a určit, jaký bude děj knihy, jaké budou postavy, kde se děj bude odehrávat apod.

Z knihovničky jsme vybrali několik knih a na zvláštní papíry jsme napsali úvodní větu z každé knihy. Na základě znalosti první věty dávaly děti lístky do daných knih podle toho, jak si myslely, že by mohly patřit.

Jakub Mruz
Manažer ČK v Krnově

Foto Ondřej Polák

ČTENÁŘSKÉ ZRCADLO

... s odrazem kanceláře Nové školy

Sdílení četby v učebně Nové školy, o. p. s., 4. dubna 2018

Nad knihami a kostkami jsme se sešli v sestavě: ředitel Nové školy, o. p. s., Honza Zajíc, projektová manažerka Eva Bělinová, odborná garantka projektu Irena Poláková, expertka na vzdělávání romských žáků Máša Bořkovicová, garantka regionálních koordinátorů a metodického fungování CKP Tereza Nakládalová a programová koordinátorka CKP Kamila Šebková. Jana Hořovská, naše odborná asistentka, se omluvila, přidala ale krátkou poznámku o tom, co čte. Ve družném sdílení jsme strávili hezkých 20 minut, snad vám budou inspirací nejen k četbě, ale také ke sdílení četby mezi dospělými, třeba právě mezi kolegy.

Tereza: Já čtu Lidské srdce, knihu napsal Jón Kalman Stefánsson, což je islandský spisovatel, a je to poslední díl trilogie. Odehrává se někdy na začátku 20. století na severu Islandu v jednom rybářském městečku. Hodím si zelenou kostkou. *Najdi v textu slova, která neznáš.* To je otázka, kterou jsem nechtěla.

Honza: Za to mně by se líbila. Já jich tam mám požehnaně.

Tereza: Já právě jich moc takových nemám. Mně se ta otázka nelíbí, já si hodím znovu. *Co bys udělala ty, jak by ses pokusila vyřešit nějaký problém?* V minulé kapitole byl velký problém, potápěla se loď, kapitán se v kajutě mazlil s kocourem a věděl, že něco je špatně. Vybíhal z kajuty, když uslyšel mňoukat kocoura. Vrátil se a řekl mu: „Já tě tady nenechám. Vezmu tě s sebou.“ A to byla osudová chvíle, kdy promeškal poslední šanci loď zachránit. Ta se převrátila a on se utopil i s kocourem. Já bych na rozdíl od něj nespala na té lodi, před tím totiž kapitánovi nabídla jeho milá, že může přespat u ní. A já bych určitě spala na pevnině, protože se mi dělá na lodi špatně. Tím bych tedy předešla problému, ale nevyřešila ho. Takže jsem vlastně na otázku neodpověděla.

Máša: Já čtu od Hájíčka Rybí krev a mám oranžovou kostku a otázku *Jaké ponaučení si můžeš z příběhu odnést?* ...že politika hraje roli. Já už jsem tu knížku dočetla a jde o osudy několika lidí, které ovlivnil vznik Temelína. Oni se i angažovali, aby vesnice, které to položilo, nebyly položeny. Zamávalo jim to s osudy.

Honza: To bych nečekal od takové knížky.

Máša: Je to spíše moje asociace, než že bych to měla promyšlené.

Irena: Takový poetický název, že?

Honza: No právě, i ta obálka, mě by nenapadlo, že je to k tomu, co říkáš.

Máša: Věci, které řeší jen jako lidé, jsou důležitější než politika, ale oni sami jsou dost političtí a kniha má celkově politické vyznění.

Honza: Já si vezmu zelenou, protože to nemám ještě dočtené, jsem zhruba ve třetí. Já nemám čas na čtení, vlastně jsem dost mizerný čtenář, takže už se zabývám jen čtením věcí, které mi promlouvají adresně k tomu, co žiju. Co mě nejvíce zajímá, jsou věci, které nás nějak přesahují, když už se věnuji četbě, tak literatury, které se říká spirituální. V poslední době čtu tuhle knížku, která je hezkým rozhovorem Tomáše Halíka a Anselma Grüna, tady na obálce jsou ti lidé vyfoceni. Tomáše Halíka myslím znáte a Anselm Grün je benediktýn žijící v současné době v Německu a je dobrým partnerem Tomáše Halíka, protože je také trochu filosofem náboženství a Halík ho do jisté míry pro českého čtenáře objevil. V předchozích knihách vede Halík s Grünem tak trochu dialog na dálku a tato kniha je unikátní tím, že tady ho vedou přímo (kniha Svět bez Boha, pozn. red.). Zabývají se rozebíráním různých

teismů, náhledem na jakékoliv božstvo. Vyzdvihují ateismus jako příležitost k hledání ryziho teismu. Ateismus je v určité podobě velmi potřebný pro opravdový teismus. Teisté mají možnost prohloubit svůj teismus, když vezmou ateismus jako parťáka. Tak já si v téhle chvíli hodím kostkou. *Jak myslíš, že příběh skončí?* (smích) Já to samozřejmě nevím, já nepřeskakuji, čtu opravdu lineárně. Ale vzhledem k tomu, že Halík se tam zabývá především Nietzscheho výrokem „Bůh je mrtev“, jakoby Bůh už neexistuje, a Anselm Grün se dívá na podobný étos z pohledu kázání svatého Pavla v aténském Areopagu 2000 let zpátky, tak já doufám, že dojdou k nějaké srozumitelné syntéze. Že jsou tu různé formy ateismu, které oni řešili, každý sice z různých pohledů, ale velmi podobně. Přeju si, aby došli k nějaké pro mne srozumitelné syntéze, aby mne to nějakým způsobem posunulo.

Kamila: Já čtu knížku 1913: Léto jednoho století od autora, který se jmenuje Florian Illies, je to Němec. Kniha je průřez rokem 1913, já jsem ji teprve začala číst, zatím jsem pochopila, že jde hlavně o Evropu, ale nejen, že, Ireno, ty jsi to už četla. Tak uvidíme. Kniha je rozdělena podle měsíců, zatím jsem četla takové zajímavé věci, kdy se třeba na ulici pravděpodobně setkal Hitler se Stalinem, do toho pařížská avantgarda, Berlín, moderna. Jsou zde zajímavé, vtipné momenty ze společnosti. Je to skoro jako deníček. Mě takové knížky baví, četla jsem podobnou od Billa Brysona Amerika 1927, a tam si člověk uvědomí, co se za ten rok, který byl dávno, stalo zásadních věcí, ze kterých do dneška stále žijeme. Protože jsem na začátku, hážu si žlutou. *Co bys chtěla, aby se v příběhu odehrálo?* Je tam milion příběhů, ale žádný stěžejní. Já bych spíš – než co se asi stane – se v té knize chtěla dozvědět více do hloubky o některých skutečnostech anebo o nějakých pro mne úplně nových věcech.

Irena: Tak já čtu knihu, už ji čtu tedy podruhé, Umberto Eco – Zpověď mladého romanopisce. Mladým romanopiscem je Umberto Eco, protože svoji románovou prvotinu vydal myslím až po padesátce. V době, kdy psal tuto knihu, mu bylo okolo osmdesáti, tak se považuje za mladého romanopisce. V podstatě je tato kniha takové shrnutí jeho předchozích knih literárně teoretických, hodně se tam odkazuje i na svoji beletrii. Začíná to tím, že se zabývá knihou *Jméno růže* a její interpretací. Ukazuje, že jsou interpretace, které text podporuje a neznemožňuje. Pak

jsou interpretace, které text úplně znemožňuje, a takových teoretických otázek je tam několik. Například se zabývá tím, zda Anna Karenina je existující objekt, nebo neexistující. Je jasné, že skutečně neexistuje, ale dojímá nás, nějakým způsobem jsme s ní v interakci, i když neexistuje. Je to psáno relativně srozumitelnou formou, byť já jsem listovala již mnoha jeho knihami, tak tato je asi první, které tak trochu rozumím. Já si hodím zelenou, jsem jakoby uprostřed knihy, i když jsem ji už jednou četla. *Najdi v textu slova, která neznáš.* Takových slov je tu opravdu celá řada. Třeba ontologie znám, ale často si v textu musím říct, co se tím míní. Dnes jsem narazila na hezké spojení absolutně intencionální objekt.

Tereza a Honza: To je ta Anna Karenina.

Irena: Přesně. Tak Eco označuje fiktivní postavy, ale přiznává, že to spojení je už zabrané. Třeba kostel je intencionální objekt, není to jen stavba, ale soubor skutečností, který je s tou stavbou spjatý. Záleží na kontextu kultury, kde to nabývá dalších významů.

Honza: V jiných jazycích má zrovna toto slovo více významů.

Irena: Eco by rád tento termín používal pro fiktivní postavy, ke kterým se můžeme vztahovat.

Tereza: Takže těm slovům vlastně rozumíš.

Irena: Vlastně tomu rozumím, ale je zde opravdu hodně slov, kterým nerozumím a ani si je nevy-

hledávám. Je to kniha sice populárně naučná, ale ve smyslu Umberta Eca.

Eva: To je docela skok ke knize K moři, kterou mám půjčenou od Ireny. Když jsem byla u ní doma, telefonovala jsem a stála před knihovnou, tak jsem si tam vybrala pár knížek. Knížku mám dočtenou a půjčila jsem si ji hlavně proto, že ji napsala Petra Soukupová, mám pocit, že je to její prvotina, a před tím jsme si tady v rámci projektu hromadně přečetli dvě její nové navazující knížky, tak jsem si řekla, že

bude hezké, přečíst si tu první. Vlastně mi přijde mnohem zajímavější, než ty novinky. A protože mám přečteno, tak házím oranžovou. *Jaká je hlavní myšlenka příběhu?* Knížka vypráví o dvou rodinách, které jsou spojeny otcem, ten má dvě děti z prvního manželství, pak s novou partnerkou také dvě děti, a vznikne situace, kdy má zaplacen zájezd k moři a jeho současná partnerka nemůže jet, tak on k moři vezme své dvě dcery plus dvě dcery z předchozího manželství. Společně se vidí asi podruhé v životě a příběh je hlavně o vztazích před dovolenou, na dovolené a lehce i potom. Co mne zaujalo na té knížce je především to, že se tam velmi spíše vyskytuje přímá řeč, autorka vše hlavně vypráví, dokonce i to, co by mohla být přímá řeč. Je otázka, jestli je tam jedna hlavní myšlenka příběhu, to si vlastně teď vůbec netroufám říct, protože jsem to dočetla před týdnem. Určitě bych ale nechtěla situace, o kterých kniha vypráví, zažít. V něčem je mi to až odporné, ta míra odcizení, která mohla nastat, byť otec a jeho předchozí partnerka se rozešli celkem v dobrém, zvládli to a spolu mají korektní vztah, tak ty děti jsou si úplně cizí. Knížku ale určitě doporučuju, pravdou je,

že ji teď čte Olda (manžel Evy, poz. red.), podle záložky vidíte, že je před polovinou, a ten ji definoval výrazem, který používáme mezi kamarády, že je to ŽetPěčko, to znamená ženské problémy. Cítí, že je to hodně pro holky, ale neodkládá ji. Takže to je K moři a hlavní myšlenka příběhu, která nevím, jestli tam je.

P. S. od Jany: Jednou z knížek, které se člověku „dostanou pod kůži“ a kterou bych určitě doporučila k přečtení, je pro mne „Malinka“ od Dity Táborské. Vypráví příběh dívky, která byla adoptovaná už jako malé miminko, což ji a její blízké celý život silně ovlivňuje. Zřejmě to je přirozené, ale překvapilo mne, jak moc.

O knížce jsem si povídala se dvěma kamarádkami a každá z ní měla úplně jiný pocit. Zatímco u mne celou dobu převažoval pocit, že genům prostě člověk neporučí, kamarádky to rozhodně neviděly tak fatálně, rozcházel jsme se i v hodnocení jednotlivých postav.

Knížka je podle mne výborně napsaná, velmi čtivá a napínavá. Přestože jde o autorčinu prvotinu, četla se mi stejně nebo možná i o fous lépe než knihy od Petry Soukupové.

Fotky Eva Bělinová a spol.

-tn-

PRVNÍ STRANA

6

Oběžník kolegiální podpory v projektu
Školní čtenářské kluby na 2. stupni ZŠ

Milí čtenáři,

další číslo První strany vyjde jako prázdninové čtení a hlavním tématem bude čtenářská dílna. Vaše zkušenosti a inspirace rádi zveřejníme.

V měsíci máji se pak můžete těšit na mimořádné vydání našeho časopisu, které bude mít podobu inspiromatu pro práci s poezií.

Radost ze čtení Vám přeje

tým čtenářských klubů Nové školy, o. p. s.